

Scenario's behulpzaam voor besluitvorming over eventuele noodzaak van regelingen en prikkels gericht op waarborging continuïteit voor mestverwerkingsinitiatieven.

Geert van der Peet, Nico Verdoes en Robert Hoste

Context

In de innovatiegroep Varkensvleesketen is naar aanleiding van de "Concept- Visie en aanpak mestverwerking in de varkensketen" gediscussieerd over een mogelijke aanpak die de continuïteit van mestverwerkingsinitiatieven en de mestverwerking borgt. Er is in het verleden steeds het probleem opgetreden van fluctuerende mestafzetprijzen waarbij mestverwerkinginitiatieven die leiden tot lagere mestafzetprijzen 'ondergaan aan hun eigen succes'.

De innovatiegroep signaleert dat de huidige aanpak van het mestprobleem tekort schiet, er is een systeeminnovatie nodig. Een nieuwe aanpak zou wel eens kunnen leiden tot herijking van beleid en dat is innovatie die belangen en instituties betreft en bij partijen pijn zal doen. Om die reden is het verzoek om vanuit Wageningen Livestock Research te komen tot een notitie met daarin opgenomen scenario's die de consequenties van mogelijke prikkels en regelingen als scenario ("Voorgestelde werkelijkheid") in kaart brengen. Het resultaat kan worden gebruikt voor discussie, besluitvorming en vervolgstappen waarbij het uiteindelijk ook zal gaan om het organiseren van solidariteit. Dit ligt niet alleen bij varkenshouders, maar ook bij stakeholders. Het echte probleem is draagvlak, anders was het probleem mogelijk al opgelost. De genoemde scenario's moeten hier vooral op ingaan en resultaten voor aandragen.

Op onderdelen werkt ZLTO ook aan een vergelijkbare vraagstelling; er heeft enige afstemming plaatsgevonden met hetgeen ZLTO doet (Jos van Gastel).

Probleem

Puntsgewijs zijn de gesignaleerde problemen:

- mestoverschot op bedrijfsniveau en met aanscherpende regelgeving op nationaal niveau
- fluctuaties mestafzetprijs (aanscherpende normen mestaanwending versus verwerking van mest)
- huidige investeerders en pioniers in mestverwerking verminderen druk op mestmarkt waardoor mestafzetprijzen dalen maar zij in de problemen komen (kosten en mestaanvoer) en verdere investeringen uitblijven ('prisoners' dilemma)
- weinig solidariteit om voorlopers te ondersteunen
- afzetmarkt van verschillende mestsoorten (diercategorieën) hangt samen
- regels en/of incentives die leiden tot marktbeïnvloeding brengen vaak nieuwe problemen met zich mee

Doelstelling

Het opleveren van een aanzet voor scenario's die inzicht geven in de effectiviteit voor prikkels met als doel mogelijk maken van besluitvorming wat nodig is voor:

- meer mestverwerkingsinitiatieven (stimulerende werking)
- waarborg van de goede mestverwerkingsinstallaties
- waarborg dat er draagvlak is voor de goede mestverwerkinginitiatieven
- continuïteit van mestverwerking
- financiële stimulans van mestverwerkinginitiatieven

Dit betreft een eerste aanzet waar de leden van de innovatiegroep Varkensvleesketen op reageren en aanvullen. Resultaten van de opmerkingen worden verwerkt en besproken in de eerstvolgende innovatiegroep varkensvleesketen.

Scenario's

- a) Gericht op financiële tegemoetkoming en veiligstellen initiatieven pioniers op welke wijze kun je gelden genereren ten behoeve van de pioniers:

- via het veevoer of per geslacht dier
 - wie zijn de pioniers/kan gebruik maken van een tegemoetkoming?
 - als bewerkte producten worden afgezet buiten de dierlijke mestmarkt
 - ongeacht afzet mest
 - over wat voor bedragen praat je (hoeveel pioniers, welke bedragen per pionier)
 - wanneer stel je gelden beschikbaar (bv altijd of afhankelijk van de mestmarkt (alleen als mestprijzen dalen en de kosten voor afzet van bewerkte producten niet meer uit de markt gehaald kunnen worden))
- b) Gericht op mogelijkheden van geld genereren
- Via een solidariteitsfonds en variatie in de aard van de heffing:
 - bij bedrijfsoverschot per kg overschot fosfaat
 - idem maar gecorrigeerd voor mest die afgezet wordt buiten de Nederlandse landbouw
 - alleen op mest die via intermediairs in de akkerbouw wordt afgezet
 - via een investerings- en afzetfonds van marktpartijen (marktpartijen/industrieën als slachterijen, veevoer of banken investeren in de verwerkingsinitiatieven)
 - entreegeld zoals bij zuivelcoöperaties; boete bij het verlaten van de coöperatie.
- c) Belgisch scenario: verplicht stellen van mestverwerking
- Wat betekent dit voor de kosten en baten voor ondernemers afhankelijk van diersoort, bedrijfsomvang, locatie en bedrijfsontwikkelingsstrategie
- Alleen alle grote bedrijven de omvang waarboven verwerking verplicht is
 - Voor iedere vorm van uitbreiding op de termijn waarop de mestmarkt in evenwicht kan zijn, verplichte mestverwerking bij uitbreiding (en uitgaande van normale sectorontwikkeling)
 - Een nader deel van alle overschotmest wanneer moet hoeveel bewerkt worden en wat betekent dit voor de institutionele aspecten (samenwerking)
- Met gebruikmaking ervaringen België.
- d) Generieke krimp van bedrijfsoverschot.
- Dit betreft een soms extreem scenario gericht op:
- Afroemen van productierechten
 - Afroemen van productierechten behalve bij verwerking van mest
 - krimp van het aantal varkens in Nederland of kg vlees quotum (a la melkquotum)
- Nagegaan kan worden wat het effect zal zijn van een beperkte krimp (bijv. 5 of 10%) op de mestafzetmarkt (ruimte, prijs en noodzaak voor mestexport), veronderstellende dat de mestproductie van rundvee of pluimvee hierdoor niet beïnvloed wordt. Niet ingegaan wordt op mogelijk verdere consequenties op bedrijfsniveau of in de keten waar nadelen zullen optreden.
- e) Verplicht leveren van mestoverschot
- Een bepaald deel van bedrijfsoverschot verplicht leveren aan “mestcentrale” of RWZI of KGBl of verplicht op transport naar Oost Europa. Kosten daarvan uit fonds halen, zie b).
Transporteurs b.v. 5% van de mest verplicht laten verwerken. Bijdrage vanuit de sectoren regelen.
- f) akkerbouw verbieden kunstmest te gebruiken.
- Op deze wijze moet er meer mest aangewend worden, mest op maat producten gemaakt worden etc. Akkerbouwers ontvangen vergoeding per kg afgenomen N of P uit collectieve gelden. Of via de markt laten gaan. Er komt dan vraag naar de betere mest. Wie het kan leveren : afzet OK.
- g) Deense model: mestproductie koppelen aan grond.
- Was in feite zo met mestafzetcontracten. Grond hoeft niet in eigendom. Is dus verplichting om samen te werken met grondbezitters. Dus gemengd bedrijf op afstand.